

JOHN STUART MILL

*Naisen
asema*

The Subjection of Women

NTAMO

Naisen asema
The Subjection of Women

JOHN STUART MILL

Naisen asema

The Subjection of Women

SUOMENTANUT

Lyyli Vihervaara

NTAMO

Helsinki

2022

Pohjautuu näköispainoksiin originaalista:
Naisen asema (The Subjection of Women, 1869). Suom. Lyyli
Vihervaara. [WSOY, Helsinki 1910.] Kieliasun tarkistanut &
osittain ajanmukaistanut Reima T. A. Luoto. Librum, Helsinki 1981.
Näköisp. Kirja kerrallaan, Helsinki 2004 / ntamo, Helsinki 2012,
josta poistettu Esipuhe ja lisätty englanninkielinen alkuteksti.

ISBN 978-952-215-857-4

ULKOASU & LISÄTAITTO
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
Adélaïde Labille-Guiard, *Marie Gabrielle Capet et Marie
Marguerite Carreaux de Rosemond* (n. 1785), liitu paperille, 381 x 483 mm,
The Metropolitan Museum of Art, New York, Yhdysvallat

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2022
www.ntamo.net

CHAPTER I

The object of this Essay is to explain as clearly as I am able, the grounds of an opinion which I have held from the very earliest period when I had formed any opinions at all on social or political matters, and which, instead of being weakened or modified, has been constantly growing stronger by the progress of reflection and the experience of life: That the principle which regulates the existing social relations between the two sexes—the legal subordination of one sex to the other—is wrong in itself, and now one of the chief hindrances to human improvement; and that it ought to be replaced by a principle of perfect equality, admitting no power or privilege on the one side, nor disability on the other.

The very words necessary to express the task I have undertaken, show how arduous it is. But it would be a mistake to suppose that the difficulty of the case must lie in the insufficiency or obscurity of the grounds of reason on which my conviction rests. The difficulty is that which exists in all cases in which there is a mass of feeling to be contended against. So long as an opinion is strongly rooted in the feelings, it gains rather than loses in stability by having a preponderating weight of argument against it. For if it were accepted as a result of argument, the refutation of the argument might shake the solidity of the conviction; but when it rests solely on feeling, the worse it fares in argumentative contest, the more persuaded its adherents are that their feeling must have some deeper ground, which the arguments do not reach; and while the feeling remains, it is always throwing up fresh intrenchments of argument to repair any breach made in the old. And there are so many causes tending to make the feelings connected with this

I

1. Tämän kirjasen tarkoituksena on perustella niin selvästi kuin mahdollista mielipidettäni, joka minulla on ollut niistä ajoista asti, jolloin ryhdyin yhteiskunnallisia ja valtiollisia asioita miettimään ja niistä muodostamaan itselleni mielipiteitä. Sen sijaan että näkemykseni asioista sittemmin olisi horjunut tai muuttunut, minussa on vain varmistunut edistyvän mietiskelyn ja elämäkokemuksen tuloksena se mielipide, että prinssiippi, joka säättää nykyisen eri sukupuolien välisen yhteiskunnallisen suhteen – toisen sukupuolen laillisen alistamisen toisen alaiseksi – on itsessään väärä ja nykyään inhimillisen kehityksen pääesteitä; ja että sen pitäisi väistyä täydellisen yhdenvertaisuuden aatteen tieltä, yhdenvertaisuuden, joka toisaalta ei sallisi mitään ylivaltaa ja etuoikeuksia, toisaalta taas ei suvaitsisi kykenemättömyyttä.

2. Yksinpä sanatkin, joita tarvitsen esittääkseni tämän asian, osoittavat, miten vaikeata se on. Mutta olisi erehdys luulla, että asian vaikeus riippuisi niiden perusteiden epäpätevyydestä tai vaikeaselkaisuudesta, joihin vakaumukseni perustuu. Vaikeus on sama, mikä valitsee kaikissa asioissa, joissa on taisteltava tunteita vastaan. Niin kauan kuin joku käsitys on lujasti juurtunut tunteisiin, se ennemmin lujenee kuin heikkenee, jos sitä vastustetaan painavia syitä esiintuovalla todistelulla. Sillä jos se hyväksyttäisiin todistelun tuloksena, niin tuon todistelun kumoaminen horjuttaisi vakaumuksen lujuutta; mutta kun se perustuu yksinomaan tunteeseen, seuraa siitä, että mitä huonommin sen käy todisteita esiintuovassa väittelyssä, sitä vakuutettummiksi sen puolustajat tulevat siitä, että heidän tunteellaan varmas-ti on lujempi perustus, johon eivät todistelut tehoa. Ja tunne luo aina uutta tukea näille mielipiteille korjatakseen kiistassa koettujen tappioiden jäljet. Siksi monet vaikuttimet ovat omiaan yhdistämään tähän

subject the most intense and most deeply-rooted of all those which gather round and protect old institutions and customs, that we need not wonder to find them as yet less undermined and loosened than any of the rest by the progress of the great modern spiritual and social transition; nor suppose that the barbarisms to which men cling longest must be less barbarisms than those which they earlier shake off.

In every respect the burthen is hard on those who attack an almost universal opinion. They must be very fortunate as well as unusually capable if they obtain a hearing at all. They have more difficulty in obtaining a trial, than any other litigants have in getting a verdict. If they do extort a hearing, they are subjected to a set of logical requirements totally different from those exacted from other people. In all other cases, the burthen of proof is supposed to lie with the affirmative. If a person is charged with a murder, it rests with those who accuse him to give proof of his guilt, not with himself to prove his innocence. If there is a difference of opinion about the reality of any alleged historical event, in which the feelings of men in general are not much interested, as the Siege of Troy for example, those who maintain that the event took place are expected to produce their proofs, before those who take the other side can be required to say anything; and at no time are these required to do more than show that the evidence produced by the others is of no value. Again, in practical matters, the burthen of proof is supposed to be with those who are against liberty; who contend for any restriction or prohibition; either any limitation of the general freedom of human action, or any disqualification or disparity of privilege affecting one person or kind of persons, as compared with others. The *à priori* presumption is in favour of freedom and impartiality. It is held that there should be no restraint not required by the general good, and that the law should be no respecter of persons, but should treat all alike, save where dissimilarity of treatment is required by positive reasons, either of justice or of policy. But of none of these rules of evidence will the benefit be allowed to those who maintain the opinion I profess. It is useless for me to say that those who maintain the doctrine that men have a right to command and women are under an obligation to obey, or

asiaan lujimmat ja syvimmin juurtuneet ennakkoluulot, mitkä konsanaan suojelevat vanhoja asetuksia ja tapoja, ettei meidän tarvitse ensinkään ihmetellä, huomattessamme suuren henkisen ja yhteiskunnallisen edistyksen höllentäneen ja heikentäneen niitä vähemmän kuin muita vaikuttimia. Emme myöskään saa luulla, että barbaarisuus, josta ihmiset kauimmin pitävät kiinni, olisi vähemmän raakaa kuin se, jonka he aikaisemmin hylkäävät.

3. Kaikissa suhteissa niillä on raskas työ, jotka vastustavat yleistä mielipidettä. Heidän täytyy olla sekä hyvin onnellisessa asemassa että tavattoman kyvykkäitä saadakseen edes puheenvuoron. Heidän on vaikeampi kuin muiden oikeuden hakijoiden saada asiaansa edes harkinnan alaiseksi tai saada asioissaan ratkaiseva päätös. Jos he suurella vaivalla saavat puheenvuoron, niin heidät asetetaan aivan erilaisten loogisten vaatimusten alaisiksi kuin muut ihmiset. Kaikissa muissa tapauksissa syyttäjän velvollisuutena on tuoda esiin todistukset. Jos henkilöä on syytetty murhasta, ei ole hänen asiansa todistaa syyttömyyttään, vaan ne, jotka häntä syyttävät, antavat todistuksen hänen rikoksestaan. Jos on olemassa eroavia mielipiteitä jonkun määrätyn historiallisen tapahtuman todellisuudesta, tapahtuman, johon ihmisten tunteet eivät ole suuresti kiintyneet, jommoinkin on esim. Troijan piiritys, odotetaan niiden, jotka väittävät tuota tapahtumaa todeksi, tuovan todistuksensa esiin, kun taas niiltä, jotka arvelevat toisin, ei vaadita mitään. Eikä milloinkaan näitä ole vaadittu tekemään enempää kuin osoittamaan, ettei toisten esittämä tosiasia ole minkään arvoinen. Käytännöllisissä asioissa taas katsotaan todistamisen kuluun niille, jotka vastustavat kaikenlaista vapautta tai hartaasti taivoittelevat jonkinmoista rajoitusta tai kieltoa joko ihmisten toiminnan yleisen vapauden vähentämiseksi tai toisen henkilön kykyjen kehityksen ehkäisemiseksi tai hänen oikeuksiensa tekemiseksi suhteettomiksi toiseen henkilöön nähden. *Apriorinen* edellyttäminen puhuu vapauden ja puolueettomuuden puolesta. On arveltu, ettei pitäisi olla mitään pakkoa, jota ei yleinen hyvä vaatisi, ja ettei laki saisi katsoa ihmisten muotoon, vaan sen tulisi kohdella kaikkia yhtäläisesti, paitsi milloin erilaista henkilökohtaista kohtelua vaativat positiiviset, joko oikeudenmukaiset tai määrättyyn tarkoitukseen tähtäävät syyt. Mutta niille, jotka kannattavat minun mielipidettäni, ei mikään näistä todistelusaännöistä anna mitään etua. Minun on turha sanoa, että ne, joiden mielestä miehillä on oikeus käskä ja naisilla velvollisuus totella tai

that men are fit for government and women unfit, are on the affirmative side of the question, and that they are bound to show positive evidence for the assertions, or submit to their rejection. It is equally unavailing for me to say that those who deny to women any freedom or privilege rightly allowed to men, having the double presumption against them that they are opposing freedom and recommending partiality, must be held to the strictest proof of their case, and unless their success be such as to exclude all doubt, the judgment ought to go against them. These would be thought good pleas in any common case; but they will not be thought so in this instance. Before I could hope to make any impression, I should be expected not only to answer all that has ever been said by those who take the other side of the question, but to imagine all that could be said by them—to find them in reasons, as well as answer all I find: and besides refuting all arguments for the affirmative, I shall be called upon for invincible positive arguments to prove a negative. And even if I could do all this, and leave the opposite party with a host of unanswered arguments against them, and not a single unrefuted one on their side, I should be thought to have done little; for a cause supported on the one hand by universal usage, and on the other by so great a preponderance of popular sentiment, is supposed to have a presumption in its favour, superior to any conviction which an appeal to reason has power to produce in any intellects but those of a high class.

I do not mention these difficulties to complain of them; first, because it would be useless; they are inseparable from having to contend through people's understandings against the hostility of their feelings and practical tendencies: and truly the understandings of the majority of mankind would need to be much better cultivated than has ever yet been the case, before they can be asked to place such reliance in their own power of estimating arguments, as to give up practical principles in which they have been born and bred and which are the basis of much of the existing order of the world, at the first argumentative attack which they are not capable of logically resisting. I do not therefore quarrel with them for having too little faith in argument, but for having too much faith in custom and the general feeling. It is one of the characteristic prejudices of the reaction of the nineteenth century against the eighteenth,

miehet kykenevät hallitsemaan, naiset eivät, ovat velvolliset esittämään positiivisen todistuksen näille väitteille tai peruuttamaan ne. Yhtä turhaa on sanoa, että niitä, jotka kieltävät naisilta sen vapauden tai ne etuoikeudet, jotka oikeudellisesti on suotu miehille ja joiden siis kaksinverroin voi sanoa vastustavan vapautta ja suosittelavan puolueellisuutta, on vaadittava mitä seikkaperäisimmin todistamaan asiaansa. Jos heidän ei silloin onnistu tehdä kaikkea epäilystä turhaksi, on arvostelun tuomittava heidät. Nämä voisivat olla hyviä väitteitä josain tavallisessa oikeusasiassa, mutta tässä tapauksessa ei niitä pidetä sellaisina. Ennen kuin voisin toivoa vaikuttavani mitään, pitäisi minun, ei ainoastaan vastata kaikkeen siihen, mitä ne ovat sanoneet, jotka ovat kannattaneet kysymyksen toista puolta, vaan myös arvata kaikki se, mitä he mahdollisesti voisivat sanoa. Olisi saatava selville heidän perustelunsa ja vastattava kaikkeen siihen, minkä löytäisin. Ja paitsi sitä, että kumoaisin kaikki vastustajan johtopäätökset, vaadittaisiin minulta kumoamattomia positiivisia johtopäätöksiä todistaakseni negatiivisen. Vaikka voisinkin tehdä kaiken tämän ja vaikka esittäisinkin vastapuolelle joukon kumoamattomia johtopäätöksiä eikä heidän puolellaan olisi ainoatakaan johtopäätöstä, jota en olisi kumonnut, arvosteltaisiin työni kuitenkin vähäiseksi. Sillä asialla, jota toiselta puolen tukee yleinen tapa, toiselta taas yleisesti hyväksytty voimakas mielipide, arvellaan olevan puolellaan punnukset, jotka painavat enemmän kuin mikään hylkäävä tuomio, minkä järkeen vetoaminen voi saada aikaan kaikkien muiden kuin ylhäisten aivoissa.

4. En puhu näistä vaikeuksista valittaakseni. Ensiksikin se olisi hyödytöntä. Vaikeuksia syntyy aina, kun täytyy taistella ihmisjärjen avulla heidän tunteittensa vihamielisyyttä ja käytännöllisiä pyrkimyksiään vastaan. Ja todellakin tarvitsisi useimpien ihmisten ymmärrys paljon parempaa kehitystä kuin se nykyään saa, ennen kuin voidaan vaatia heiltä niin suurta luottamusta omien arvioimalla saatujen johtopäätösten voimaan, että he, ensimmäisen hyökkäyksen johdosta, jota eivät kykene loogillisesti kumoamaan, voisivat luopua niistä käytännöllisistä prinssiipeistä, joiden vaikutuksen alaisina he ovat syntyneet ja kasvaneet ja jotka ovat ikäänkuin pohjana monelle maailmassa nykyään vallitsevalle säädökselle. En tahdo sentähden moittia heitä siitä, että heillä on liian vähän luottamusta todisteluun, vaan siitä, että he liian paljon luottavat tapaan ja yleiseen mielipiteeseen. Yhdeksän-nellätoista vuosisadalla vallinneen taantumuksen kuvaavia ennakko-

to accord to the unreasoning elements in human nature the infallibility which the eighteenth century is supposed to have ascribed to the reasoning elements. For the apotheosis of Reason we have substituted that of Instinct; and we call everything instinct which we find in ourselves and for which we cannot trace any rational foundation. This idolatry, infinitely more degrading than the other, and the most pernicious of the false worships of the present day, of all of which it is now the main support, will probably hold its ground until it gives way before a sound psychology, laying bare the real root of much that is bowed down to as the intention of Nature and the ordinance of God. As regards the present question, I am willing to accept the unfavourable conditions which the prejudice assigns to me. I consent that established custom, and the general feeling, should be deemed conclusive against me, unless that custom and feeling from age to age can be shown to have owed their existence to other causes than their soundness, and to have derived their power from the worse rather than the better parts of human nature. I am willing that judgment should go against me, unless I can show that my judge has been tampered with. The concession is not so great as it might appear; for to prove this, is by far the easiest portion of my task.

The generality of a practice is in some cases a strong presumption that it is, or at all events once was, conducive to laudable ends. This is the case, when the practice was first adopted, or afterwards kept up, as a means to such ends, and was grounded on experience of the mode in which they could be most effectually attained. If the authority of men over women, when first established, had been the result of a conscientious comparison between different modes of constituting the government of society; if, after trying various other modes of social organization—the government of women over men, equality between the two, and such mixed and divided modes of government as might be invented—it had been decided, on the testimony of experience, that the mode in which women are wholly under the rule of men, having no share at all in public concerns, and each in private being under the legal obligation of obedience to the man with whom she has associated her destiny, was the arrangement most conducive to the happiness and well being of both; its general adoption might then be fairly thought to be some evidence that, at the time when

luuloja kahdeksattatoista vuosisataa kohtaan on mm. se, että myönnetään ihmisluonteen järkeilemättömille aineksille se erehtymättömyys, jonka kahdeksannentoista vuosisadan arvellaan lukeneen rationaalisten ainesten ansioksi. Järjen jumaloimisen sijaan olemme asettaneet vaiston palvelemisen. Vaistoksi nimitämme kaikkea sitä, mitä huomaamme itsessämme ja jolle emme voi keksiä järkipäristä perustaa. Tämä jumaloiminen, joka on äärettömän paljon alentavampi muita ja vahingollisin nykyajan vääristä jumaloimismuodoista, joiden kaikkien tuki se nyt on, pitää nähtävästi paikkansa, kunnes se poistuu terveen sielutieteen tieltä. Tämä on paljastava monen sellaisen asian todelliset perusteet, joita nyt kunnioitetaan luonnon tarkoituksena ja jumalallisenä määräyksenä. Puheenalaisen kysymykseen nähden olen valmis hyväksymään ne epäedulliset ehdot, jotka ennakkoluulo minulle asettaa. Suostun siihen, että määrätty tapa ja vakiintunut mielipide vastustakoot minua, jos ei voida todistaa, että tuo tapa ja mielipide kautta aikain saavat kiittää olemassaolostaan muita syitä kuin omaa perusteellisuuttaan ja että niiden voima johtuu pikemmin ihmisluonteen huonoista kuin hyvistä puolista. Suostun siihenkin, että minut tuomitakoon, jos en voi näyttää, että tuomarini on lahjottu. Myönnytys ei ole niin suuri kuin miltä se näyttää, sillä tämän todistaminen on kaikkein helpoin osa tehtävääni.

5. Tavan yleisyyttä pidetään muutamissa tapauksissa pätevänä edellytyksenä siihen, että se johtaa tai ainakin kerran on johtanut kiitettäviin tarkoituksiin. Niin oli asianlaita silloin, kun tapa hyväksyttiin ensi kertaa ja kun sitä sittemmin sellaisten tarkoitusten välikappaleena kannatettiin, perustuen siihen kokemukseen millä tavalla tällaisia tarkoituksia voitiin parhaiten saavuttaa. Jos miesten auktoriteetti naisiin, kun se alun perin säädettiin, olisi ollut erilaisten tapojen tunnollisen vertailun tulos yhteiskunnan hallintoa muodostettaessa, ja jos, kun oli koetettu muita eri tapoja yhteiskunnan järjestämiseksi – esim. naisten ylivaltaa, kummankin yhdenvertaisuutta ja erilaisia sekahallintomuotoja – olisi kokemukseen perustuen päätetty, että se tapa, jonka mukaan naiset ovat kokonaan miesten johdon alaisia, saamatta mitään osallisuutta yleisiin asioihin, sekä kukin erikseen on laillisesti velvoitettu kuuliaisuuteen sitä miestä kohtaan, jonka kanssa hän on kohtalonsa yhdistänyt, niin tuo järjestys oli juuri omiaan luomaan kummankin onnen ja hyvinvoinnin. Sen yleisen hyväksymisen voi silloin todella ajatella todistavan sitä, että siihen aikaan, jolloin se

it was adopted, if was the best: though even then the considerations which recommended it may, like so many other primeval social facts of the greatest importance, have subsequently, in the course of ages, ceased to exist. But the state of the case is in every respect the reverse of this. In the first place, the opinion in favour of the present system, which entirely subordinates the weaker sex to the stronger, rests upon theory only; for there never has been trial made of any other: so that experience, in the sense in which it is vulgarly opposed to theory, cannot be pretended to have pronounced any verdict. And in the second place, the adoption of this system of inequality never was the result of deliberation, or forethought, or any social ideas, or any notion whatever of what conduced to the benefit of humanity or the good order of society. It arose simply from the fact that from the very earliest twilight of human society, every woman (owing to the value attached to her by men, combined with her inferiority in muscular strength) was found in a state of bondage to some man. Laws and systems of polity always begin by recognising the relations they find already existing between individuals. They convert what was a mere physical fact into a legal right, give it the sanction of society, and principally aim at the substitution of public and organized means of asserting and protecting these rights, instead of the irregular and lawless conflict of physical strength. Those who had already been compelled to obedience became in this manner legally bound to it. Slavery, from being a mere affair of force between the master and the slave, became regularized and a matter of compact among the masters, who, binding themselves to one another for common protection, guaranteed by their collective strength the private possessions of each, including his slaves. In early times, the great majority of the male sex were slaves, as well as the whole of the female. And many ages elapsed, some of them ages of high cultivation, before any thinker was bold enough to question the rightfulness, and the absolute social necessity, either of the one slavery or of the other. By degrees such thinkers did arise: and (the general progress of society assisting) the slavery of the male sex has, in all the countries of Christian Europe at least (though, in one of them, only within the last few years) been at length abolished, and that of the female sex has been gradually changed into a milder form of dependence. But this dependence,

hyväksyttiin, se oli paras, vaikkakin ne syyt, jotka sitä suosittelivat, ehkä ovat lakanneet olemasta, kuten niin monet muut mitä tärkeimmät alkuperäiset yhteiskunnalliset totuudet. Mutta asianlaita on kaikissa suhteissa täysin päinvastainen. Ensiksikin: se mielipide, jota nykyinen järjestelmä suosii ja joka täydellisesti alistaa heikomman sukupuolen vahvemman valtaan, perustuu ainoastaan teoriaan; sillä mitään muuta järjestelmää ei ole koskaan edes kokeiltu. Siksi ei voi katsoa kokemuksen, siinä merkityksessä kuin se tavallisesti on teorian vastakohtana, antaneen ratkaisevaa tulosta. Ja toiseksi: tämän erikkyisyysjärjestelmän hyväksyminen ei suinkaan ole ollut neuvottelun, suunnittelun tai joidenkuiden yhteiskunnallisten aatteiden tulos, eikä se myöskään ole johtunut mistään sellaisesta aatteesta, joka edistäisi ihmiskunnan etuja tai yhteiskunnan hyvää järjestystä. Se johtui yksinkertaisesti siitä, että inhimillisen yhteiskunnan varhaisimmilta ajoilta saakka jokainen nainen (sen arvonannon mukaan, minkä miehet hänelle soivat sekä hänen ruumiinvoimiensa heikomuuden tähden) oli jonkun miehen alainen. Valtiolliset lait ja järjestelmät lähtevät aina siitä, että ne tunnustavat oikeiksi ne suhteet, jotka jo entuudestaan vallitsevat yksilöiden kesken. Ne muuttavat sen, mikä oli ainoastaan fyysillinen tosiasia, lailliseksi oikeudeksi; ne antavat sille yhteiskunnallisen hyväksymisen ja tahtovat asettaa etupäässä fyysillisen voiman säännöttömän ristiriitaisuuden sijaan yleiset ja järjestetyt keinot, jotka puolustaisivat ja suojelisivat näitä oikeuksia. Ne, joita ennen oli pakotettu kuuliaisuuteen, tulivat tällä tavoin siihen laillisesti sidotuiksi. Orjuus, joka oli ollut pelkkä voimakysymys herran ja orjan välillä, järjestettiin nyt ohjesääntöiseksi ja tuli yhdyssiteeksi herrojen kesken, jotka liittymällä toisiinsa yhteistä puolustusta varten, yhdistetyin voimin takasivat kunkin yksityisomaisuuden, orjatkin siihen luettuina. Varhaisimpina aikoina miessuvun suuri enemmistö eli orjuudessa, samoin kuin naissuku kokonaisuudessaan. Vieri vuosisatoja, joista muutamat olivat korkean kehityksen aikakausia, ennen kuin ainoakaan ajattelija oli kyllin uskalias epäilläkseen toisen tai toisen orjuuden oikeutusta ja ehdotonta yhteiskunnallista välttämättömyyttä. Vähitellen tällaisia ajattelijoita ilmaantui ja yhteiskunnan yleisen edistymisen avulla on miesten orjuus ainakin kaikissa kristityn Euroopan maissa (vaikkakin eräässä niistä vasta viime vuosien aikana) kokonaan lakkautettu ja naisten orjuus on vähitellen vaihtunut lievempään riippuvaisuusmuotoon. Mutta tämä riippuvai-

as it exists at present, is not an original institution, taking a fresh start from considerations of justice and social expediency—it is the primitive state of slavery lasting on, through successive mitigations and modifications occasioned by the same causes which have softened the general manners, and brought all human relations more under the control of justice and the influence of humanity. It has not lost the taint of its brutal origin. No presumption in its favour, therefore, can be drawn from the fact of its existence. The only such presumption which it could be supposed to have, must be grounded on its having lasted till now, when so many other things which came down from the same odious source have been done away with. And this, indeed, is what makes it strange to ordinary ears, to hear it asserted that the inequality of rights between men and women has no other source than the law of the strongest.

That this statement should have the effect of a paradox, is in some respects creditable to the progress of civilization, and the improvement of the moral sentiments of mankind. We now live—that is to say, one or two of the most advanced nations of the world now live—in a state in which the law of the strongest seems to be entirely abandoned as the regulating principle of the world's affairs: nobody professes it, and, as regards most of the relations between human beings, nobody is permitted to practise it. When any one succeeds in doing so, it is under cover of some pretext which gives him the semblance of having some general social interest on his side. This being the ostensible state of things, people flatter themselves that the rule of mere force is ended; that the law of the strongest cannot be the reason of existence of anything which has remained in full operation down to the present time. However any of our present institutions may have begun, it can only, they think, have been preserved to this period of advanced civilization by a well-grounded feeling of its adaptation to human nature, and conduciveness to the general good. They do not understand the great vitality and durability of institutions which place right on the side of might; how intensely they are clung to; how the good as well as the bad propensities and sentiments of those who have power in their hands, become identified with retaining it; how slowly these bad institutions give way, one at a time, the weakest first, beginning with those which are least interwoven with the daily habits of life; and how

Niin kauan kuin naisten
vallanalaisuus on yleinen tapa,
näyttää siitä luopuminen
tietystikin luonnottomalta.

TÄMÄ KIRJA SISÄLTÄÄ
FILOSOFI JOHN STUART MILLIN
KLASSIKON ALKUTEKSTIN 1869
JA LYYLI VIHHERVAARAN
SUOMENNOKSEN 1910.
THIS IS A BILINGUAL EDITION OF
THE GREAT CLASSIC.

The subjection of women to men
being a universal custom,
any departure from it quite
naturally appears unnatural.

NTAMO 2022

9 789522 158574

ISBN 978-952-215-857-4